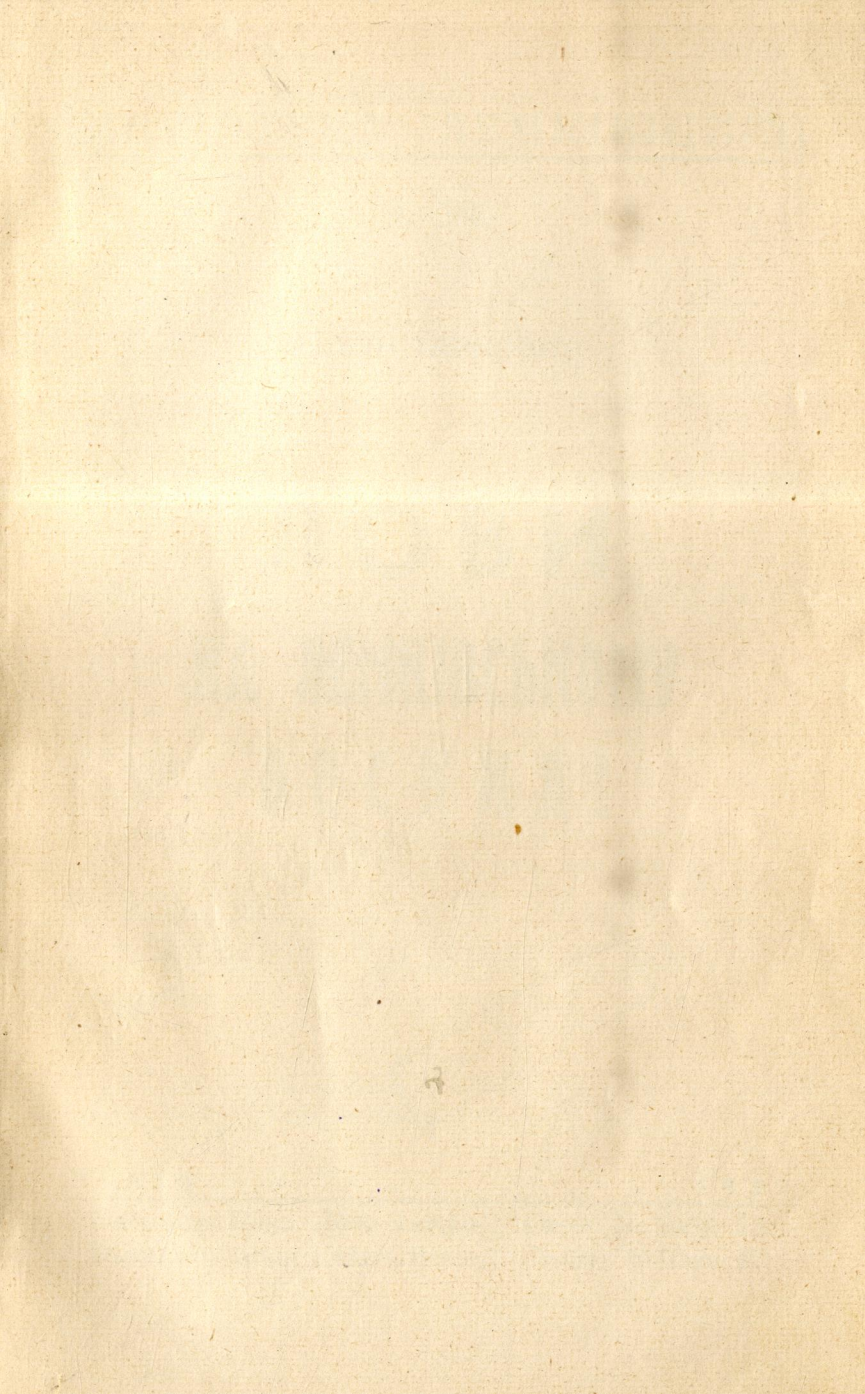

06 10

БІБЛІОТЕКА ЛЕМКІВЩИНИ

Ч. 14.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ

ЛОВИ НА ЛЕМКІВСЬКОМУ БЕСКИДІ

Дит. 113705 28/7/49

Львів. Бібліотека
А. УРСР

Л Ї В І В

1 9 3 8

Nakładem W-wa „Nasz Łemko“, Lwów, N. Świat 22.
Накладом В-ва „Наш Лемко“, Львів, Н. Світ 22.

872-545-644

01

Редакційний нагляд: Ю. ТАРНОВИЧ

Друковано 2.000 пр.

ГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ МИРОНА ЛЕВИЦЬКОГО.

Druk. St. Inst. w ar. Iw. Tyktora, Lwów, Błacharska 9. tel. 234-76.
Друкарня Ставр. Інституту в ар І. Тиктора, Львів ул. Бляхарська 9.

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

Сонце хапалося гори. Пастухи гнали череду овець з ліса в село. Повільно крочив ялівник гірським вигоном, з одної ноги на другу, поколисуючись обережно, щоб не поховзнутися на камінчиках. Демків Ваньо їхав на сивій коняці, перевісивши праву ногу через гриву коня та докінчував снувати солом'яну крайку. В селі на вечерю палили, а старенький Демко на кобиці рубав дерево, щипки до підпалу. Демчиха докінчувала м'ядити сніпки луну.

— На Кут підемо сторожити засіви перед диками.

На межі перед лісом, між трьома конаристими буками побудували ми собі шаласи. — Сторожити треба дуже часто в слітні дні, тоді в шаласі весело ночувати. Вогонь свавільно грається сухим рістям, з бору добігають до шаласу дивні, таємні звуки: тиха молитва ночі в борі...

Микола Филів, Михайло Рабадів, Ваньо Ярецький, — ми всі чотири мали свої ланки бульби під лісом, на Куті, кудю веде дорога до Риманова. — В білий день відціля на сході око шукає Владичу гору в Сяноці; захід, горбками застелений, аж у місті Коросні мрякою вкривається. На південь у ярі струмочка Тарнавчика довгим ланцюгом розведене село Вислічок і Полавською Кичерою на південньому сході заставлене небо. Сама ж північ світелками Живця - Риманова засіяна.

— Принеси, Миколь, дров із лісу — бо ночі студені.

— Я жменю соломи й кресало. — Ваньо.

— І бандурку печи... Не вечеряв...

Ми всі чотири сходилися в шаласі бандурку вартувати, кожного вечора.

— І казки собі переповідали.

— Найрадіше про лісові обичаї.

— Лиси виводяться за млакою на Полянках і тому так мало зайців на наших Полянках. Стара лисиця всіх вибирає для своїх малих. Кругло на

одне лисине гніздо паде жертвою щонайменше копа молодих зайчиків, продовж кожного року.

— Ех, Ваню, я би тих лисів у двох пальцях видусив.

— Смішок! Сильця, фузия. — Микола. — Причуняє зайчиха з чередою своєю під ядлівчиком, піде в молоду конюшинку росички напитися з солодкими трилисточками; вернеться — даремно шукає своїх дзецят — круглою сиротою. — Бідна мати!

Або орел, що каменем із неба паде на несвідоме отроча й під хмари знявшись — несе в дупло старої смереки малого зайця своїм пташатам.

— Не гвар, під ніч! О вовках бесіду си заведе з тих грабіжників.

— Або тота наша нивка. Ціле літо без снання. — Чи погода, чи дожджиком сіє... Дики найгірші шкідники наших гір. Цілими стадами вваляться в засіяне вівсом поле та вижмякають усе молочко із стебелін. Або попереорють загони з бульбою.

— А фузію не вільно мати! Лем оген остався на тоту халію. І вартування. Ані насіння не вернулося би, як дики перейдуть рілю. І то такої ночі, як найбільший невидік і шарґа в очі пере. Одного корчика кабани не минають, лем зубатою мотичкою білі компери навимикають. — А пановля?...

— Або то на його?! — Газдівське.

— Якби так на графськім, то цілий ліс вистріляли би...

— Добре, що ще видали заказ не бити серен... У лісі було би, як на луці без зілля.

Серни живуть у зрубаннях; де високий борівник і перини моху, нераз малі ягнята — серни. — Таке краснює, до соненька гладженим воском блестить і синіми волошками — оченятами. Коли ж мати — серна довше забариться в лісі, — серня малою дитиною скиглить.

— А я, вам, одного разу був би присягу склав, що за ліщинкою мале хлопя плаче; може го мати в ліс занесла... — Та де! Сернятко так за своєю матірю банувало, що його відійшла на довшу хвилинку.

— Гіршого гріху нема — серну на сильце ловити. Я такому руки на тріску!

— Шмар таке, теску, не між нами такий.

— Теску, повідаш, певно што не є між нами такого, але тамти з долів, што до тартаків приходять і зайців уліті стріляють.

— Скінчиться!

— А, як лісу не стане?

— Новий засадимо! Ще кращий.

— Підкини ріща, бо від Гудівок москальом несе, поза плече. І на гірку вийди, чи чорна хмара не плаває по вівсі, дики. Вітер із півночі — москаль.

— Повідав Юрко із Саду, що дикого kota на смереках бачив... Такий, як добрі два домашні.

— Рідкий гість у наших горах. Хоч деколи зпоза зеленої смужки до наших гаїв примандрує — на лови.

— Такому то крас жити. Не боїться грайничку перестрибнути.

— А ти боїшся? Де ж би... Ха, ха, ха.

— Або влони, як приїхали з міст на заставку до Завійського кряча сернюків і зайців виглушити, я — вам реку — так їх попровадив у ліс, що до пізної ночі ні один стріл не залунав.

— Бо ще з самого ранку, як ми перед селом збиралися на ловлю, Андрійко Медаків їхав риджою кониною до міста й зрівнявшись із мисливими — Дай Боже щастя — побажав...

— Гварите, з його примовки ні одного стрілу? — Ні! Я нароком під вітер нагінку наставив; бо де ж, вам, лісова німіна під вітром днює?!... Треба лем гірку перейти та за кожним корчиком зайчик як баран. І на зрубі від сонця серни чередали. — Хотіли б гори наші сиротою оставляти?

— Остафієві вчора цілу гірку бандур дики переорали, бо не вийшов на варту. Лем страшка серед загонів заставив. І страшка дики перевернули, а загони, як підлий наймит, зорали.

— Ани пса не бояться. Юрків пес з припону зірвавсь й до хиж утік, кой диками гірка вкрилася.

— Повідав учора в місті Петро з Полян, як там на Шахтах вовки снуються. В білий день. І між стадо овець. — Як до свого. Один вовк з псами бадрує, дровичься, підбігає до овець і до лісу тікає; пси за ним, а другий тоді вівцю на хребет і двома стрибками вже в лісових париях. І молоде

теля деколи вовки завлечуть у дебрі. Людей не чіпають. З тамтого боку до нас забігають; там ще не такі гущі, і неба зпоміж смерекових конарів не видно. — Там за Карпатами... І рисі та дикі коти, деколи й медведя звідцільа принесе до нашого гайлісся. — Як були бої в наших Карпатах, то в білий день стада диких аж у село залічали. — Тарасову пшеницю на Лазках у саме полудне столочили. — За Млакою леговиська, одне біля одного; там дики мають свої житла.

— Кажеш, непроходима стежка до них? — А Микола з Вислока зо своїми собаками там, як у своїх зарінках. Він фузії не носить, лем америцький ніжик. То оповідав, що псята дика придержать, а він йому ніжиком під передню кістку. І вечором до села.

— Смоть, тото небо крас і місячок у Вислоці купається під Кичерою.

— Золото, срібло на хвилях річки розсипав...

— Ваню, ти душу дав би за наші гори. Такий з тебе сьмішок. Ми про звірів, а йому місячок залицяється.

— Був я, браття, ген за цим глибоким морем, та наш Бескид засьдно перед моїми очами... Як рідна мати... Кожну хатчину бачу, стежечку, каміничик памятаю; прийде свята неділенька — серце щемить до нашої церківці... А коли вас, друзяки, згадаю, наше нічне сторожування — там, де я в Америці працював, машини гудуть, стукітня валків, мотори на всі заставки кружляють, — я німим робітником біля свого варістату стою, пересуваю ручкою заліза, фабричну гамірню — в моїх почуваннях, я цілий лину в рідні сторони, і слухаю далеку пісню нашого бору... Нізащо не міняв би тих наших гір!

— Котрий з нас міняв би?... Недочекання.

І піснею вкорочувалася тиха ніч:

Порахуй мі, Янчик, кілька зьвізд на небі,

Ей, як мі порахуєш, то піду за тебе.

На високій горі сьніжок ся біліє,

Де ся моя мила, ей, на зиму подіє?

Дай Боже добрий день, але не кождому,

Лем мому миленькому, што іде додому...

УРАВЛІ не скрипіли ще при криницях. І полонок у річках не прорубували сокири. Село вбралось у білу святочну шату. Навіть палики в частоколі надягнули пухкі шапки із снігу. А груші в саді мов

старці по тяжкій праці, позвішували вділ свої пальчаті конарі під мякими пеленами. Смерека, що на краї саду, тільки верхнім хрестиком чорніла, як горда молодичка в мережаній збиранці.

Заповідався день. Ще не виїхали сиві коні з лісу, щоб у срібній кариті вивезти золото-проміжне сонце понад верхівя гір. — Правда, ще хвилина й вибіжить гарячими ніжками школяр із маминої постелі, щоб погратися по лебединій перині снігу; й жеребець вискочить з обори та вмить пристане, вглядівши таку незелень й з острахом скочить до стайні та втулившись у кутку біля своєї матки клячі, несміливо буде вибирати стебельця запашного сіна, — раз - у - раз оглядаючись поза себе. Довго теж буде сивий дідуган пробиватися крізь сніпки на стрісі та грубу снігову прислону, щоб лягти між грушами в саді, або довгим вужем повзати яром ріки.

В ночі впав перший ледяний пух із неба та сніговою рядниною окутав і село й гори й бір. Дуже ж позаспало село; бо й не диво. Земленька виродилась, час відпочивати. — Щоб дарити знов інше таланіше життя. Як щорік.

Село підіймалось з постелі, а бір у білий сон укладався. Осталися тільки сліди того повороту: тисячні стежки, круглі цятки в снігу, хрестикові малі й більші знаки в потічках, поміж сивими пахучими соснами, смереками та струнками ялицями.

Тут якісь духи вночі ходили, — ніде живісенького мачку не видно.

Справді, не видно?...

Адже осьде серна втоловила сніг біля сухих

прутиків малиннику, й догори дебрею помчала, вгнавшись одним стрибком на другий бік потока, ненарочно пострушувала сніг із конарів смаглявої смереки, що над крайчиком яру пишно розсілася. За серною похапцем почимчивав, стягнувши свої голодні боки, хитрун-лис.

— Ще скоро вганятись за бистроногою ланею, ще ожеледі непора... Дочекаєшся різдвяних морозів, аж любо... Тоді твій, старий хитруне, бенкет! Сьогодні не позамерзли ще полеві миші, під межею в кіпчиках, осьде їх царство... І сірого зайчика не вполювати при першому снігу. — Де ж початок і кінець цих зайцевих крутіжок? — Га, га! Шукай сідоволосий, пишний жеруне, початку основ павукового ткання...

Ти б зайця на сніданок?... Осьде чимчивав твій лисе старий непобратим; та він нарошно так позамотував свої сліди в снігових крутіжках, щоб тебе перехитрити.

— Стоп! Ми вже на добрій стежці. Не втечеш уже перцем зеленої конюшини годований зайче!

Що знову? Ще один слід і ще один? Як же так воно? Стільки свіжих слідів у сніговій плахті — де ж ці скакуни? Невже ж під снігом, або під рінням...

Далебі, диво дивне з такою оманю... Ет, краще сьогодні за мишами, може ще й чмелі пригодяться під кущами ялівцю... Потисне дужче морозець, тоді тікай клаповухий страхуне!... молодий зайчику.

— Хто снігом кидає із смереки?

— А, це ти, красний дятелю, періщиш гострим сверлом у пень, аж вершком смерека гойдається. І ти жовта грудко завзятуще чирликаєш на сухому хворості?... На приману сухим комашкам, що під зівялими листками втулившись, у зимовий сон полинули...

— Гей, гей! У діброві ще не такі гості. Дванадцять конаристих гильок на лобі в князя бору. Це прекрасної карпатської породи олень на чатах насторожив тонкі вуха — чи вітерець мисливого не принесе...

Серни весело граються поміж букове гайлісся. Аж земля дудонить. Ця, на самому переді, приклякнула в білі пелени снігу та головою чіхає свої

колінця; друга молодим лошаком цапки стає й одним стрибком поверх колючого ялівцю на чотири лапки паде на другий зарінчик; угнавшись на широку поляну, чимдуж вертається навмання до своїх посестер...

Тисячні чорні тіні лягають у діброві, перехрещують поздовжнім поясом крайні дерева, сірою шатою повзають із смереки на ялівцеві копиці, або лавою перекидаються через лісові струмочки...

Сонце добігає половини неба; баранчики, що плавають над бором одягаються в рожеві, ясміном крашені та соняшниковими платочками, чудні пелени, що й олієм цього не розписати...

За те бір у сні; перший тихий сон під пухавою прислоною м'якого снігу...

Ч така ясна, що за пів світа не всидіти в хаті. — Шкода згадувати про скоре спання... Коби то вже домашня челядь вибралася до своєї постелі?!

Рушниця, поясок з набоями, чоботи, однокінні санки, сивий дволіток у шליях... Кожна хвилинка роком довжиться...

Перші лови, щоб ніхто з хати й села не бачив. — Не буде щастя продовж усенької зими...

Поле, гірки. Сивий мчить, аж вітер свище.

Підїздове польовання...

Чорні цятки на довгих загонах снігом присіяної озимини. Це не кущі тернини, ані розсадники буйних смерік на поляні. — Зайці пасуть пожовклі пера озимого жита.

— Не полохати при селі стрілом малих скакунів. Хай скубуть собі зівялі листки озимого хліба.

— Вйо, сивенький, вйо! Вісьта! За гірку... — Пр-р! Не так жваво, загубиш мене. Ледви санчата не перевернулися. Та, гов! Межа. — Так, дрібонько зійди, я санки придержу. Но, вйо! — Пр-р! Ще дзвіночки тобі надіну. Так!

...Теллень, тел - лень — дзі - дзінь - дзень, телень... — грає музика дзвінків, ритмічно до бігу коника.

— Порскаєш, смільчаку? Клубяттями білої їмли кидаєш на боки? Та, де морозець? Місячок з тебе сміється й слухає твого дзеленькання...

— Стоп! — знов межа. Ех, де ж так? Но й що зробив? Ні, не втечеш мені, я добре вішки держу. Гоп! Санки вже на совгах. А рушниця? В білому пуху потонула. Но гарадз, усе в ладі.

Батіжок — трась, трась; дзвіночки дзень - дзедзень - дзень.

В ухах вітерець свище. Здоганяємо на гірці місяця молодого...

Лісовою доріжкою вділ. Шап, шап, шу, шушу,

шап; дзедзінь, дзінь - дзінь, дзень - дзень; телень-телень... До гірки...

— Вважай сивенький, будемо стріляти. — Онде на задні ніжки прикучнув сірий гість — слухає дзедзенькання.

— Бабавх! Бігом сивий, бігом!...

Зайчик, що цікаво напняв свої довгі вушка й підвівшись, слухав, чи з подивом зустрічати хотів нічних гостей перед лісом, уже в санках. Ані чверть кроку з місця не рухнувся. Де ж би? Десять кроків було...

— Вісьта коню! У бір.

— Що? Сорюкатих тіней лякаєшся? По стрілі ані оком не кліпнув, а подовжньої тіні... Не був ще вночі у борі? — То будеш.

Голос коневих дзвінків далеко, далеко на поляну залітав, на дебряних скалах відгомоном ударяв, поміж кострубаті смереки пропадом пропадав... Або вертався та додзвонював пісню ночі...

Тихої ночі бору бескидського, з рожевими сутінками місяцьового ткання...

В поворотній дорозі ми застрілили ще одного сивака. — Щоб кривди не було...

* * * Сьогодні, коли пишу ті рядки, — сьогодні бачу, який ти, боре лемківський, прекрасний... З цими твоїми пишновдягненими в білу сорочку, маєстатичними смереками... Гаптованими чистими сльозами діамантами... І чую твою пісню, що вітям кремезної ялиці перешіптуєш... Про давніх збійників — вони ж у тебе правду єдину находили й безпешний спокій.

— Ет! Що ви люди з міських каварень розумієте... Бріджами, кабалою життя споганили...

При чорній каві міські діти...

Згинув би із страху такий в борі...

Сонце ще не йшло за гору...

— Лишка, лишка! Борзо, бо втече! — з такими словами вгнався до комнати пастух, що вертаючись з водопою коней, заглянув на заметілі в Зрубанні великого лиса.

— Справді сивий лис сидів собі преспокійно та може ще більше безпечно на сніговій кочогурі.

— Мабуть вижидавав вечора, коли кури лягатимуть. А тоді між хати на лови...

— Що тут робити? Такого срібного лиса не легко підійти в буковому лісі... Хворост під ногою тріщить і замерзнуте листя шепить.

А до Зрубанні рівне біле поле, — хоч голки збирати...

— Дворурка не донесе. Шкода пустого лякання. — Від чого ж мисливський кріс? — Воно не те, що шротами, але кріс трапляє на сто кроків у саму середину коробки сірників. До лиса буде щонайменше тисяча кроків ...

Не легка справа. — Вправді лис наставив прекрасно, сидячи, цілий правий свій бік, одначе...

...З конарів широкого дуба біля церкви всі ворони позривалися, так голосно тарахнув крісовий набій. Аж десь за рікою в дебрях відгомоном відозвалися скали.

— А лис?... Лисом угору підкинуло.

Без шапки з крісом до Зрубанні...

Як найнятий. — З межі на межу тільки гоп! і ще раз скок та вже заметіль.

— Та, ба!... Лис покривулькав поміж ялівці.

— Пропало! Таке срібне, м'яке футерко...

— Ні! Ні! Є слід на сніговій плахті.

Знаки лишає... Куля таки зачіпила лисячу породу. — Заплата за всіх зайчиків!...

Гончою собакою перескакую ялівці, щоб від-

шукати того багатія. — Тікатиме, ще більше при-
втомиться.

— Гей же, попід межу в рівне поле хоче. Чом
не до лісу?...

Хильці, хильці, скриваючись поза кущі дикої
рожі, перетинаю стежку... Підводжу зір, управо,
ліво дивлюсь — знову лиса нема...

— Є, є! Причуняв у борозні під межею. —
Тар - р - рах! Трах!

— Лисуньо шкабовть, шкабовть одним полем,
на нижні півланки, знов кулею скочується під межу
й дальше, дальше до потока.

— З потока вже не втечеш...

...Плугом проорало туловище лиса скибу вділ
снігового берега. Їду на хребті вділ, не оглядаю-
чись, що дебрище глибока й камінням простелена.
Майже на широчавий хвіст — лисячу китицю зва-
лююсь з валом снігу.

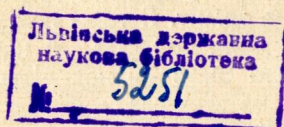
— Тут уже кінцева година, ти гарний лисе! —
Що? Білі зуби вказуєш? Грізно — злюще... Будеш
гороїжитися...

— Бр - ри! Так студено... До хати добра миля.
А бір такий чорний... Ні одної зірки над верхівями
смерік... Здулося небо...

*

*

*

ЖЕ третій день світа Божого не видно. Сказився вітер, землю з поля горне й камінчиками очі виколіє. Гуде й гуде, тополю до половини ломає, смерекові збиранки в лійок звиває. Білі горбки снігу чорним попелом настовбурює... А хмари кораблем плавають по небі; одна здоганяє другу, бовванить, чубом урізується в кадовб і щезає за темним бором... Лячно собаку надвір виганяти... Не то людину... Закрутить, замеле стежку, запорскає очі, вуха заглушить, віддих кулаком задавить...

Тоді вечорі довженькі, довженькі... І вогонь у коминку тьмавим світлом блимає, ледви - ледви дверці печі тепляним язиком скобоче...

— Хіба в село між прядки скочити. Ага! Сьогодні за цвинтарем у Корнили вечірки.

Вихром між хати, коло церкви, цвинтарним беріжком, почерез загорожу вмуряну в заметіллі лисом скачу й вже Корнилова обора.

— Слава Ісусу Христу! Дай Боже добрий вечір.

— На віки слава! І вам з добрим... — загомоніли прядки. — Просиме ближче.

— Чи ся добрі пряде?

— Ще краще з вами. Сідайте в нас.

— Хай ся любить. Спасибі...

— Дідуню — каже до свого дідуся домашня чорнявка Гануся — повірте даку казку... Би ся ліпше снувало веретінце.

— Старий єм дітино, шитко ся забуло...

— Не шитко, ні, дідуню... — впрошується смаглявка мурликанням білої киці.

— Ей, бо то юж давно било, кой ноно ся стало. Ник з вас ани не тямит. Я тоди пастухом скакав по лазках і овечки ярки дозерав. А наш дідо, їм тиж на мене Корнило било — нас дівтори штоска, на шитких пальцях не зрахувати, бівше десят їстоньки визерало; то дідо на дорібки сьвітами сьвітів-

скими хижу лишали. Наши мама саменьки з дробе-
лячом біля цілого статку. І в хижі й в поли. Дідо
нераз і стівку, пітора домів принесли; а пак зас
деси пішли. Та - як би нигде нічого... Кой до часу —
як нон гварит — ухо ся не одорве. І з нашим дідом
таке ся подіяло. Вовчої забажалосся їм возячки. Та
якби лютий звір вовчиско жеребец... Хто то видав
таке? На свою — бодай му пек — завчасну ямку
біля церкви. Тоди ищи цмонтаре на гірці не зача-
ли... Дідо поснідавши зяли топір за пояс і до ліса.
А задимка біла на дворі — гей теперенька — ищи
гірша, морозява... Кіт до челюстей драпався...
А они пішли. Што - сме ся їх насодгваряли, кой
дідо нич лем піти. Деска на Баньчах вовчиско під
ядлівчиком доспавав свою ніч. А дідо, што вам ро-
блят? Досіли вовка й за вуха поводят до села. —
Не било розсудку праснути фраса злого топором
псмежи вуха.. Лем вовчим конем до села їхати...
Ба ле, вовк нич не гварив і слухав діда. Кой же
з горба село вказалосся, — не піде дале, хц го
бий! Дідо до села, а вовк собі до кряку. Так ся оба
на короткім загоні вовтузили. І пок того било би
било?... Шов з міста листонош ци здикутор — того
не тямлю — скричав між хижами, што якаси біда
на версі за полазом бадрює на якімси звірю
й не годна си радоньки дати. — Збіглася парубчава
й кади - котрий під верх. Вовчиска добушкували,
кой дідо не годни си пальців розключити. Не з мо-
розу, лем з поводивше... Аж чорна кровця за ніг-
тями... Сокиря то єм аж за весни находити ходив.
Але й діда уж до весняного сонечка не видіти. —
З тої вовчої завзятки... Ся таке прионачило в білий
день, і сонце часом з поза бурих хмар кривим
оком зіздріло... Няйгірше, што баба сама з діти-
сками подіє й з газдівком...

А пак, погодивше, возили дерево на нову цер-
кву. Биками, бо лем на попівстві конята годували.
Газдова запряж биценьки. І тесалисье сами трам
на трама на церківну будівлю. А по луці дітиска
з трісок забавлятися завели. — Праві добігала моя
сокира до грубшого кінце, — крик ся зняв на луці.
Вовк, вовк!! Вітикове безумя в клеваках пірзав!
Вовк! І за меджу!... Я вам не під меджу, лем на-
обіжки через ксенжи коноплі — за вовком. Під

черешню акуратні вовча натура з білим хлопям
гусятом долічав. — Так - єм, обігнувши, го шкряб-
нув по хирбеті, што нираз ногом ни гребнув. Лем
хлопя до команиці— стерніцько до маминьой пе-
рини зохабив. — Си гварю — хоц тівко за дідову
повожачку... Будеш у білий ден людски дітиска
в крячки поношати?!...

ЕЛО перемінилось у великий млин.
У кожній хаті журчать жорняні
камені. — Різдво за порогом;
омелюють зерно пшениці на ку-
тю, та на пампушки й бобальки.
Із хмар паде дрібосенький сні-

жок. Легесенько замітає втолочені, чорняві стеж-
ки. І дерева вбирає в лебедин пушок, такий ніж-
ний, що під дотиком пальців дрібними слізками
омотується доокола віття й гильок.

Незглибима краса цієї нашої природи в горах.
У широкому ярі річки ластівчими гніздочками роз-
кинені хижочки; білі, копичасті стіжки сірим при-
чілком зраджують своє існування; тьмавими кру-
тіжками стежок опоясані; конаристими грушами
вирізнені. — Тільки самотня церківця на горбочку
вказує, що оце в її стіп село.

Десь і хмари поділися; за бір вільним степом
полинули. Враз і вечорничка над Явориною забле-
стіла, тисячними самоцвітами гаптована. — Най-
краща пава — гірська королева.

Стрільбу за плечі та бігом на засідку. На уз-
гірю поле молодой конюшини та поперечне вер-
тання озиминою засіяне. Ще й парочка темною
зеленню пробиваються крізь снігову навію. Від
ріки кущі ліщини дружньо з пахучим ялівцем заго-
роджують скальні дебри. І зломи грубого каменя
при березі. Тут найкраще місце на засідку.

— Ледом з тамтого боку, що ярами коротких
стумочків здовж цілої гори мережаний, лис - воло-
кита підходити буде в поле на капустаки — осінні
молоді, необачні ще зайці... І володарка рибного
царства, цих срібними цятками й коралями калини
мережаних гірських пстругів і красноперої білявки
маруни й неповоротнього яльця — володарка пе-
рістоного відра — оратиме в ледових залетіллях
глибоку борозну, щоб найти віконце в оковах леду
до свого рибяного житла.... І сірі зайчики з ялівце-

во-горіхових затінків вискакуватимуть, щоб свавільно виводити герці на поясі конюшини... Може теж ланя стрілою примчить, щоб і собі зграбати ніжкою сніжок з озимини та покушати сочистих недоростків озимого жита...

Вмостившись вигідно на кам'янім сідалі, вистеленім галузками смереки — ані оком не щербкну. Фузія, з відведеними курками на колінах, двома чорними коліснями бачно моргає в напрямі засіяних піль... Кругом безмежна тишина... Тикання годинника в кишені чую... І переливки води в ріці, що булькає поміж ледяні соплі на спадистому закруті Попруту... Там і в найтяжчі морози грається вода своїми верткими стрибками, злизуючи мокрим язиком хрустальні стовбурі леду... В якусь чарівну казку недалекого бору вслухуюсь... Мимохіть повернувши голову під мигання вечорниці над фіолетним бором...

Чорна цятка, що повзає по леді, перериває мені казку... Ще бачу, як у золотій короні гиллястих рогів князь бору — олень, гордо підвівши свою голову, повільною ходою скривається в зарінках пишної діброви — китицю калинових ягід різком заколисає...

— Ех, щоб і чистим золотом тканий звір вийшов тепер на мій достріл... Де ж чорна цятка, що на леді? Добре, що скрилася...

— Чому не сиділа під льодом? Не найшла ти, вродлива молодичко, бажаного скарбу?... Рибки в глибокій воді? І ти за ними? Добре, що ти підглянула широке віконце. Нелегко проломати живим тараном хвостом грубий лід... А голод великий пан... Славно, що твої молоді самі навчилися за рибою нурцювати. Ти, водяна газдине, відро, змалку навчала їх цього ремесла... Ще, як пструги сонце дарили своїми самоцвітами; коли ще воно серединою неба проходжувалося... І річка пригортала собі в той час зелень прибережної липи...

Зводжу легко оба курки й нарешті виймаю оба набой; глибоко ховаю їх за пояс.

— Ще б подорозі скортіло смерть посилати.

— Гріх у таку ніч забивати дітей природи.

Село ще гуділо, жорняну пісню доспівувало на казковий сон...

СТРІХИ соломяних китиць плачуть.

Вигрівки, вигрівки... Стріхи со-
ломяних китиць дрібними слізка-
ми... Від Гудівок шемить лагідний
вітерець; утулюється в смерекові
збиранки, догори підоймає сріб-
ними голочками мережані галузки. Із шумом горне
сніг, що на вязаннях стрункої смереки в кіпчики
нагромаджений. І чорні ялівці вискакують з білої
постелі. Вітер зводить борню з недобрим дідуга-
ном - морозом; сонцем підбадьорений.

То ж вигрівки, відлига; дужання зимових по-
братимів... Але річка ще в твердому сні, крицевими
мостами приколисана. Дрібні слізки, що із стріхи,
губляться таки під ostrішками; далечко, ще да-
лечко до рівчаків, а ріка щойно під гіркою, по-
нижче церкви. — Ще не сьогодні...

У такий вигрівковий день зібралося славне то-
вариство. З цілої округи зійшлись мисливі. І ціле
село молоде звербували до нагінки. Більше пів-
копи самої молоджави, та зо стрільцями кру-
гла копа.

— До чиста все виглушать! — повідало село.
— Від першої гірки, що рівними загінчиками добі-
гає до садів і перескакує рівною дорогою через
попівку, в колесі — щонайменше вісім гірських кі-
льометрів, начався перший обстріл, або по - ми-
сливському: котелок.

— Річ у тому, що мисливі стають один від дру-
гого на віддалі бодай сто кроків, а нагінка, опоя-
суючи гірку, налякує зайців під межами — на по-
кладах, або під корчами тернини чи дикої рожі.

— Не слід стріляти на боки, тільки завжди
поза себе, або в середину. Ніколи теж у сто-
рону села.

З першого гнізда, тобто першого нашого ко-
леса вискочило десять зайців, але тільки шість
упало від дрібних шротів. — Хоч стріл приглушу-

вав стріл, деколи три й чотири стрільби гатили в одного зайця, одначе він ще краще чимчикував у ліс, приклавши свої довгі вуха до пушистого свого хребта. — Дужче стріли мчав у дебрі...

Сільська дівтора й собі гуділа: зайця — зайця!! На покладі, на стерні, під бабиною грядкою. Лови, їмай го!...

Тішилися дітиська, коли зайчик щасливо перескочив грізний пояс і в широке поле драпав...

Друге колесо з панськими луками й лозами, до того ще з широким поперечним яром полевої річки, роїлося від клаповухих.

— Не вгадати, скільки було стрілів... Скоро-стріл?... Аж у воздуху порохом несло — таке бабахання. У висліді два тузини клаповухих... Чорний кіт, що волочиться по полі, страшні шкоди робить, зїдаючи молодих зайчиків, малих птахів; він хати не держиться. Але з драпіжним волокитою не

легко було... Два сита шроту кинули його на землю, а він ще совгався під межею. Цільний стріл поклав кінець котячого волокицтва.

— Вони й котів їдять — кинув один підганяч.

— І жаби, — сміхом неслося в село.

По півметку — знову десять зайців.

Потім мисливський обід. — Хліб, ковбаса, шинка; в декого й плящина — здоровкання... Та балачка.

— Але його на місці пришпилив! Хочби крок...

— Тамтой, що за потік...

— З під самих ніг вискочив, а другий вже на стрілі!

— Два одною борозною, хоч шапкою накрій...

— Полонній рік, суха була тепла осінь..

А сільська молодь і собі раду: — Як баранисько — о, цес! Заячище...

— Смішок з того в окулярах, паниська!

— Або той в кратястих портках бабахав раз по раз... Ані лусок не збирав... Пац, пац до снігу. — Буде нам на засідку...

— Лінської зими повні санки в річках...

— І днесь так... Жди! Де-де ще вечоріти...

— Аптикарйови аж уха ходять, так жмякає — черевань... Але бо гатив, гатив...

— Солонину з цукром?... — хмарою знявся здоровий сміх парубочий. — Ха, ха, ха! Ха!

— Бодай тя поклало... А то вигadaв...

Під перше кормлення знов одно колесо. Та знову бабах, бабах... бах! Відтак уже під вечір і лиса десь з корчів принесло. — Такий, як добра собака...

У кліщі потік стрільбами заставили; від першого стрілу в яр лисом посунуло.

— Так йому за всі шкоди!

— Буде паниця ширитися... впало між нагінкою. — Котрогось фраїрка...

А в селі на вечерю запалювали. Сивими об'лачками...

Сонце — сонце... На поляні...

За горою й двома газдівськими полянами на-
чинається графський ліс. У стіп цього смерекового
бору веться крутими пасемками лісовий струмок.
Саме до його крутіжок урізується ця друга госпо-
дарська поляна. Молоді буки, самотня береза, со-
сонки, декілька грабів, ліщина й круглі кущі ялівцю
на беріжку поляни. А за струмочком пишні, пишні
смереки ледви - ледви колишуться. У сонці скупа-
ні... Під вершком на гильках золоті шишки, дзві-
ночками позавішувані; обарінком снігового пер-
стень на нижніх збиранках опоясані смереки.

— Які ж ці лісові сідала м'які, вигідні... Ще до
повного сонечка...

Пригнувши до половини молоду смереку, сі-
дай на лісового коня та вслухайся у музику бору.
Легко поколисуючись...

— Гей! Що знову! Ага лисині лови... Лісове
право сильнішого... Голод... Природа матка...

Два лиси на молодого зайця дебрею лови чи-
нять. — Така змова... Один лис гінчою собакою
прокидається, другий мисливим.

— Неможливе?... Справді...

Оба лиси виходять собі із своїх нор. Не на-
рошно, тільки так собі; куди котрий в свою сто-
рсну. Зустрінувшись, — хто їх там відає? — До-
брій день — чи як воно по лисьому?...

Біжать, може оба не снідавши... Сніг, сліди,
крутіжки, цятки павутинням намотані на сніго-
ву рінь.

— Цей свіжий, ах! зайцем пахне.

Оба біжать за слідом на сліді...

— Щораз тепліші цятки... один випереджує
другого. — Щоб скорше...

— Гав, гав! — легке — гав, дзав, гав!

Висмикується з корчів напуджений заяць. Гиц,
гиц, гоп; чимчик, чимчик... якнайдалше, догори.
Гиц, гиц... Присів, наслухує... Чимчик, чимчик...

— Гав, гав! — лиси колесом поляну обігають.

І тут велика лися стратегія.

— Один лис сідає собі за кущиком під верхом поляни, а другий дальше лякає гінчою собачкою клаповухого. — Цей завжди вертається до місця свого леговища — дома найкраще! Еге ж! Коби кінець того гав - гав!...

Знову тікай, рви берегом, до верху...

— Ти, лісова богине, навчила зайця безпечної оборони! В утечі... А лис підглянув цю оборону. Та же він знає, що зайці на те мають довші задні ноги, щоб добре драпцяти узбіччям гори під її верх, а по небезпеці крутими стежочками чимчикати на давнє місце.

Тут і ціла заковика. Га, га!

Коли ж бо зайчик утікає перед лисом, який легким гавканням зближається, ціла його увага спрямована на те зло, що його здоганяє. — Зайче сотворіння добре знає, де саме ця небезпека. Чи за ним, чи перед ним.

Деколи вдається лисові схопити зайця, якщо він дуже старий, або дуже молодий. Здорового зайця може лис зловити тільки, як зайчик спить і лис його нагло заскочить і кинеться на нього. Найгірші шкоди чинить лисиця, коли годує своїх малих лисят, тоді гине щонайменше копа малих зайчиків... Відділя теж таке завзяття мисливого до цих великих шкідників — лисів. Мисливий не дуже то дивиться на лисиний кожух; річ у тому, що лиси страшенно спустошення чинять серед молодих зайців і птахів.

Так гинуть молоді зайці. Але старого зайця, хіба сплячи, може лис зловити.

На торзі в місточку зіхалися сусіди та рада в раду — на четвері урадили лови на диків.

Шоста ранком сходуни на поляні перед Буковицею. Гаєві перейдуть в навечеря ловів увесь хотар, прослідять точно, де кабани закватуриувалися нічку ночувати — а раннім ранком на звуки мисливської трубки з рушницею на свою стійку.

Виміряний зимовий день на грубого звіря. Вночі потепліло, сива крівля хмар прислонила кіпці гір. У лісі ладаном модреня п'янкі дерева. — Живіше кружляє кров...

— А гу-у-а-а, гу-у-у! — лунає поміж смереки прикликання на становища. Пси на припонах зриваються з місць. Гектор гаєвого звалив у сніг хлопчину та влече його на животі до смерекового гущаку. Смок дідичів у землю вріс, готовий до завзятої борні. Куце щеня Гесько цілим тілом тремтить, щоб і собі мисливську звичку виявити.

Двадцять дві рушниці на означених місцях і стільки ж удвоє підганячів з собаками —

— Пси з припону! — Слідом руш! — паде приказ старшого гаєвого. Хлопці миттю їхнім тором у сніг скачуть та щезають у першому загайнику.

Тридцятьморговий смерековий гущак. — Немає способів його перейти, хіба на животі просковзнутися... Щодесять моргів рівна прорубана дорога. Трьох стрільців - мисливих на кожній дорозі; два осталися перед смерековим гущаком, інші побіч та за густим передбор'ям. — На всі заставки...

— Є стара з осінняками, що восені загони бульби нищила, та чорний кабан — так рапортував ранком гаєвий Данило. Він змалку в лісі, тут і ночував би... На пальцях означає місце кожної дичини. — З таким то варто на лови...

Маком сіє ліс; голосно стукає на сухій ялиці червоноголовий коваль, дятель... Трісками, корою засмічує білий підлісок...

— Гав, га-гав! Гу-гу-у-у! Яв-ав, дзяв — собаки вріз озвалися. — Гав, ги, гав!

Щораз лютіше й ближче: Дзяв-яв... Гав! Вислі-

дили пси гніздо, безпешне леговище; кабани не хочуть його кидати... Тому така зажерта гузянина...

— А то тобі гарно?! Перший кабан усувається перед малою собачкою...

— Грим! Грим! — Лови його! Ло...

— Ага, лови... Скрився в других ділках смерік. — Мигом... чорною цяткою через дорогу...

— Упав! — Ні, упав! Біжить!.. Грим!

— Гей там! Не сходити із становища!..

— На місця!! А гу-а-у, а! — Трубка...

Сойка зверещала на гильках смереки.

— Сойка? А бодай... Гектор зловив у зуби мале поросся — воно сойкою...

— Ні, не стріляй! — Собаку... Гектор! Гектор! До ноги! Давай поросся...

— Давай... Вона тобі дасть!... Уже пса допала розюшена самура. — Штебевх білими ралами в собачий тельбух... Угору собакою гепнуло... Гоп! Але друга собака Смок кігтями та повною мордою вжерся в дику наїжену шерсть! Цуцик до ніг припав... Уже й Смок на ногах... Атака... Безпощадна!.. За свої діти!.. Одне велике рухоме клубовище; раз наверху, раз насподі... Шерсть, піна, сніг, зрана завзяттям — почорніла дорога... Білі облаки пари... Клубовище — гірше людей ненавидять себе звірі...

— Одна собака скомляє — паде в сніг... Дика свиня всім зусиллям рве вперед — але не в корчі! — Ні! прямо на мисливого! — збішена страшна чорна паща!

— Ех, гаряча мисливська вдаче... Рушницею в сніг та драла молодим котом на смереку??!

Ще — кажуть — якийсь — як йому — із зізвідками... Ганебно на смереку... З великого страху...

— А наш Даньо: Трась із однорурки кабзлівки й лютий звір носом заповор у сніг... Під самою старшинською смерічкою чорними коралями свербігуззя закрашалася снігова заметіль.

Малі пороссята повтікали в гущавину. Робили ще знимку мисливським звичаєм: два дики в снігу й доокола мисливі! На дрібну дичину ніхто не рвався... Коли ж білолицій звязувати став дебрянні кралі смереки сірими пасемками, — Даньо та я, пішли ми на засідку...

— Паничу, мате фузию?

— Ні, на лови пішла, — всміхаючись, відповідаю.

— А такий волень, гей стерний мій ружалистий... На другу поляну за червений беріг штодня виходжат. І нукус ся не боїт. А рожиска, великого бука конари; лем ся погинат. Штоска зо дванацет росічок на голові. Берте, паничу, фузию, я вас заведу. — Ваньо з луки вже тричі таким проханням цієї зими добивався до мого мисливського завзяття.

— Але, як го не буде?

— То єм сомар! — перебив мені наш сусід, Ваньо. А з луки, тому, що його хижка на луці.

Рушниця в мене завжди на пооруддю. На серняхчих ріжках і поясок з патронами перевішений на кабанових клеваках. Інше мисливське приладдя й добутки пів комнати зайняли. Посередині великан орел розтібнув широко свої крила — понад лемківські гори — ліси ширяє...

— Я вас заведу, а пак укажу й робте си з ним, што лем дяка.

— Но, то ходім.

Ваньо, хоч уже сьомий хрестик перемолов, молодиком скочив через перелаз і парубочим кроком веде мене на поляну.

— Ждийте, я так скоро не вмію.

— Шкода, што на білім хлібі... — наче про себе кидає мені у відповідь бадьорий газда. — Я би гору перескочив, бивши Вами...

— Чом не дві?

— Фигляр з вас, — і собі сміється Ваньо.

— О, гев, біля сого бучка сой станете, так ся зачатуєте. А я прутиків березини наодламую — хижу промести...

Стаю на стійку. Ваньо кляпачиком зрізує гнучкі березові прутики; як серпом повне наручко, повільною ходою зносить на дебряну рінь. — Деколи оком повертаючи в мою сторінку — що діється.

Я теж дивлюся, що Ваньо робить; мені цікаво, чому він такий весело бадьорий? — Чи не зізводив мене?

— Ні!

— Бачили ми живого оленя, що плаває собі безпечно посеред молодих кущиків лісових білявок? Гордо звівши в гору голову, примаєну пишною короною золотом різьблених рогів?...

— Ви сміли б громом рушниці переривати його княжий хід та покласти край володіння його в лемківському борі?... Бога бійтеся! — Щоб стіни своєї лихенької комнати...

— Ніколи! Нізащо! Безбожне діло...

* * *

— Чомсте не пальнули в нього? — вертаючися додому встряв мені в очі мій провідник Ваньо, з вдоволенням посміхаючися.

— Або што?

— Та нич. Я би тижек ні. — Пак би не наш гайок... Без нього, гейби без соненька в лісі. — Така красота. — Сте крас паничу, што вас не скортіло — бабавхнути... Би-сте окаянник у село пришли... Барзмі радо. Ищи радше кой тоди... до ліса.

СВИХОДИЛИ малярі на небо... Вітряними пензлями прибирати баранчиків над горою й бором у пишні кожушки. Перших, що плили на верхівях бору багряними чередями, вгощали калин - дерева ягодою; голівку ясміновими пелюстками; примаївка. З далекого моря сизих хвиль голубим пером краску приносили... І хмаркам стелили стежку: квітчаним килимом фіялок, незабудьки, волошків... А тих, що розбрились у свої громадки поміж шпильми двох гірських копиць, у смарагдовій кривлі вглибивши, присипали золотим пухом... Корабель на склоні гори, спинивши карміновим вітрилом бурвійне завзяття, внуряли кадовб у далеч темного бору. — Сизою зозулею виводили на квітчасту леваду небесні баранчики; павиним оком, лебединим пухом і райдужнім відблеском... Але наймолодший маляр — може кенароком, — опоясав широкою крайкою чорної саджі північну заставку неба...

— Так собі...

Ні читання, ні любі розмовки в голову тоді не скуються. — Найрадше в поле... Без цілі... — Щоб не нудьгувати... Перевісив фузію через плече... Руки глибоко в кишнях... Борода вперед... Галай — балай!... Межею, корчами, все одно кудою...

Ліс...

Сверщок?... — Сухі гильки вітер поколисує... Причулося...

Перший ручай за селом, крицевим мостом зведений до прибережніх лоз, рівною доріжкою скручував свій яр під соснові зарінки; плаї на узгір'ї крилатими соснами залісені: царство дрібних звірів.

Один гайок і поляна, другий гайок і друга поляна.

Так аж під верх гори...

Люди прозвали ці гаї Річками. — Хай тобі й річки...

Під ногами тверда, біла долівка, ожеледа. Недавно була відлига, та вчора й переучора несло морозом із верхівя гір.

— Ходити по ожеледі легесенько... Не томить. Ідеш, ідеш, та дорога зовсім не довжиться... — Хай собі... Хай любиться...

За полянами рівне, на горбах, поле. Все під сніговою габою. Тільки межі чорним ялівцем, або терниною пестрі та колючками осоту.

Недалечко буковий ліс, перетканий зразу куценькими яличками; дві криві білі берези. — Бог його відає — відкіля один одинокий модерев, безрадно розвів довгі, нагі конарі.

— Ах! Грабіжник! Що йому завинило бідне німе сотворіння?!

На дроті за одну ногу й шию високо при перших гильках буків молода серна...

— За таке лайдацтво — ех! валити буком такого!... Сильця заставляти...

Пригнув молодого граба (він гнучкий!) до землі, до вершка прикріпив дротяне сильце, пaticком на лісову стежку...

До річки серни йдуть воду пити — по свою смерть...

Коби лис, а то серна... — В тюрму, чорні мури на такого! Це вже ні не голод, ані мисливська „натура", — це найгірше дикунство!

Нароком молодий маляр засипав цей скравок неба чорною сажею; він бачив безвинну смерть синьоокої лані.

Він нароком притьмив небо, щоб не дивитися на таке поганство...

Забабуреке небо...

— Андрію, Андрійку, піди зо мною на лови. —

— Снігом валить — неохоче збирався мій молодший брат до лісу. — Світа не видно...

— Та що там. У лісі тихо. Я знаю. Ходи!

І ми пішли, ще й собачку прикликали. Білого, як вівця, Дуная. Такий дужий, що двох бахурів ко-
нем носив.

Подорозі в ліс сніг заліпив нашу одежу зовсім на біло, а Дуная на п'ять кроків тяжко було розпізнати від кривлі снігової.

Справді в лісі тишина; платки білих метеликівдесь на збиранках смерік сідають; тепло в борі, живицею пахне.

— Підемо за червоний беріг.

Полонник річка; з берегів лупок сірими шнурочками вділ снується; як замурижена дитина, що за мамою плаче, що пішла до криниці по воду, слізками на личку стежечки промиває...

Дунайко лисом у гущавині; його не манили сірі зайчики, ані серна.

Андрій знав, де кабани зимуються. Всеньку осінь просидів при веснячих сіяннях, сторожачи на дику свиню.

— За червоним берегом стежкою догори, потім через глибокий яр, смерекові нетрі. — Шилом око проколе, така конарями вистелена гуща. І леговища, свіжі, з ночі, під корінням старих смерік.

Андрійко пішов випередки з Дунаєм, я з рушницею вслід.

— Скоро, скоро! — рукою прикликав мене брат.

— Бачиш?

— Де?

— Біля середущої смереки.

— Що?

— Два дики.

Де, де? — присуваюся до Андрія.

— Онде за потічком...

— Ні, не бачу.

— Та же під смерічкою! Осьде! — до вуха ці-
дить мені тихо. — Як два корені... Мені теж зразу
ні не снилося... Але очі... Гріються, сплячи... Два
разом дики.. Стріляй!... шепотом. — Заки пес не...

— Б-бавх! Зь-зінь! — із спідньої рурки вогнем
сипнуло; з трирурки гострим набоем; бо верхні
обі, права та ліва рурка наладовані грубим
щротом.

Я ще не стямився, Андрія вже перенесло на
другий бік яру; ще крок і буде при добичі...

— Ходи, скоро! Біжи! А я тобі казав...

— Бігме, не розумію... Одною марненькою
кулькою два дики?... Не може бути... Тамту цілу
зиму день-у-день по лісі, ні сліду не було, — а сьо-
годні аж два...

— Ані рила не підніс... Як лежали...

— Справді чудо. Два відразу. Незвичайна при-
года. Хочби коли приснилося. — Така пара під од-
ною смерекою.

І двома кіньми їздили ми потім оба з Андрій-
ком у ліс. — Саночками. По нашу мисливську
добичу.

— Оба дики лежали вже в соломі на копани-
цях, а мені все ще тяжко було повірити, що від
одної кулі два...

— Сідай, бо тебе оставлю в лісі. — Сміявся
з мене мій брат, Андрій, та за руку притягнув
до санок.

— Будеш ночувати?...

— Будеш мені ще раз заставляти сильця на горобців, то всі вуха тобі повідскубаю! — кричав старий Лешко до свого наймита. — Або дверцята стайняні з занавіс здіймати, підперши їх коликом на снігу... Щоб за шнурок потягнути та забивати голодну пташню... Який світ буде без цих цвіркунів? Та же овадя худібку вліті... Кров повисисає... Тя буком, што не сядеш!...

На свирбигузі хмара сірих грудок листками вкрила нагі віття. На всі голоси себе перекликає. Горобців тут найбільше... — Чого ж той наймитище не насипає сім'яних зеренцят під крівлю? — Тільки дверця дураком несе на хребті й на завіси надіває... А такі солодкі ці зернятка, що їх із запазухи сипле на м'який сніжок... Тільки той чорний вуж, що одним кінцем на снігу та другим аж до стайні домотався... Напружитись й тоді... Меншає громадка цвіркунів...

І сійка на груші здулася, її теж манило... Жовтогрудка на тополиній шаті, сухі мушки видзьобувала, а криводзьобий панич, аж тут до сірої громади, — ягоду ялівцеву прилетівши з поблиських кущів, — проковтував, заслинивши собі кінчик правої ніжки; крильцем потерав від мокроти. Чижик, синичка, куценька жовна злетілися біля Лешкової обори.

— Ждийте, поїде ґазда в ліс, дам я вам го-стину! — так собі наймит... Інші сильця з тонесенького дроту до шопи з сіном. — Вночі зайчиська примотає, та хап за вуха! Ха, ха, ха! А рано ґаздині: На вам зайця! Буде обід!.. Ха, ха, ха!

— Кости ти покручу! Гавіде недобра — та нач єс ся зас яв тої німینی?.. — галякав Лешко, заглянувши пастухові вигадки.

— Та няйте, я лем так... І дальше своє... Але аж до зрубанні, бо там ґазда не довидить... Ха, ха, ха! — Засную, засную павутиння на грубшого звіря; на шість лійок, щоб урватися не міг... Лиса хвостатого... або ялівочку лісову...

— Збияку, ноги ти поломаю — як не осядеш!

* * * Не було кращого мисливого в лемківських горах: Лешків наймит, Петро. — Сильця заставляв ще тоді, як був дурний; коли ж бо розуму набрався, кожнісеньку тваринку вітром находив. — За другою дебрею стара й молоді серни... Під Яворинським Ділом нори лисячі, понижче хмара зайців; в дуплавій ялиці пугачі, а на верху смереки ястрябине гніздо. На сосонках куниць сідала, за ростічками борсук сало своє годує. При скальних домівках видра кістки з риб...

Гай, гай... І дика безрога в гущавині — лем би пса доброго.

— Та бо так! Така сиреньча наймитська, що то придумкою живе без теплого батьківського пригорнення. — Такий цей Петро. — Звірі його приятелі... Ще які... Хай ся любить — приїхайте в наш багатий Бескид... Хай ся любить, у ліс підемо.

— Не таке то, що зробив цей лісничий зпід Маківки.

— Така гидь!

Він, лісничий, вертався з поляни до своєї лісничівки. Ішов дорогою понад річку Вислік. До ріки одним кінцем добігало поле, замаяне конюшиною. В конюшині сидів собі зайчик.

І цей лайдак — хоч і лісничий — не думаючи багато, стрілив до цього зайця.

— Хороба би го прала! — такими словами Петро благословив цього дикуна. — Та він не одного тоді зайця замордував, але сім штук одним стрілом — це була кітна зайчиця... Одним стрілом таку шкоду — очі би му в стовп!

— Добре, що його забрали з гір — такого паршивого лиса в чоловічій подобі...

Петро мало не плакав, як доводилось йому про це оповідати. Бо він усе бачив, пасучи свого коня на леваді під Гудівками, як той „злісний" стрілив у конюшину.

І зайця в конюшині найшов, бо ця ліснівська звірюка — стрілив собі до зайця в конюшині та пішов собі дальше!!

УКОВИЦЯ, Шахти, Бискупщина, Цергова, Магура, Студений Верх і довга — довжезна Яворина... Сян і Попрут...

Бір і лемківський бір...

— Десь тут медвідь вистелив свою комірку. М'яким мохом і сухого листя награв. У широкім дуплі.

— Ба, ба! Вистелив, але де?... Ноги сходити б... За тою ялицею.

Білі пасемка тільки в борознах. Поля, беріжки, навіть поляна, вже сорочку здягнули; та під ногою ще твердо, сухо.

В лісі ще твердше. І на доріжках мурованкою.

— Вештатися — прадідною звичкою... Нестерпною... Якась туга до бору; неочеркнена.

Ручай не ручай, дебри, яри, узгір'я, поляна, доріжка, беріжок. За гору, на другу; поміж кущі, поза крилатого бука, вінком попід гилля смереки; з одного пояса на черговий. Глибокою дебрею під верх — навмання. Поле й поле. Лісок, ліс, гуща, бір. Грубезні пні.

— Вісь у возі не видержить одного конаря.

— Такий бір.

І там за цергівським верхом, що Яселкою — річкою опоясаний, — місточко Дукля наче на столі блистіло своїми кривлями, — може ще двісті кроків до крайчика гайбору — станув на мою стежку старий медвідь.

— І звів передні лаби догори...

— Дух у мені заперло. Ані перехриститися, не то чкурнути стрибком на ялицю...

— Вибила судна година!

Я нароком медведя не шукав і мені навіть ніколи не снилася така зустріч.

І я був би не чіпав медведя, якщо він пішов би в свою сторону.

Але він прямишенько на мене — великанською зявою...

— Його паща повна зубів...

У першій хвилині майнула в моїй голові думка втікати, чимдужче втікати, якнайдалше від того медведя.

Одночасно якийсь внутрішній голос питався мене: Не сидіти було в хаті?...

— Жахливі його обійми... Ані одна кістка не осталася б ціла, як допаде.

Нема іншої ради, треба боронити себе. Медвідь ані не думає скручати в гущу, тільки шлапає на мене... Прямо на мене..

Підбігаю до бука та миттю відвернувшись, спрямовую всенькою силою волі свою увагу на мій кріс та палю в цього страшного, бурого звіря.

Медвідь не спинюється, він скочив на всі чотири ноги та скоро біжить в мою сторону.

В останній хвилині скачу на бука та відціля стріляю вділ до медведя.

— Мушу боронити себе!

Добре, що мене не вхопив за ногу...

Медвідь паде пащею до землі...

Сухі конарі, чорну землю під буком рве зубами.

Ще раз стріляю.

Він жахливо реве... Передніми жменями корені дерева скручує вужом...

— Ще пробує знятися на ноги...

Ще раз грізно двигається та з лютим, але безсилим завзяттям кидає собою на землю.

— Найгрубшого бука покрутив би в лійок! —
Такий страшний кінець сильного медведя.

І легке мурликання...

* * *

— Не дай Бог ще таке! — виривається з моїх уст набожне зітхання.

— Коби скорше з того лячного бору...

* * *

З камінчика на каменик...

Потоком уділ...

— Коби вже село.

Поляна.

Дококола молоді смереки.

Іду серединою поляни. На краї смерекового гаю, недалеко зрубу, нароком прикріплені драбинки на сіно. — Щоб у часі тяжкої зими та грубих снігів годувати серни сіном.

Взірцевий газда тут у лісі.

На другому кінці поляни сернюк над ручаєм бруньки пригинає.

— Пишний. Весь у соняшних бризках.

Не боїться... Безпечно при гильках. Він малою дитиною дивиться на мене... — Синіми очами...

Пишний сернюк, як з бронзу виточений і чудово вигодований.

Оповідав мені лісний Петро, що до рук йому приходить сіль лизати... Така пещена лісова дитина в доброї мами — природи карпатського бору.

Повними пригорщами сонця скупаний...

РЛ.5251,